

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kasvinsuojeluaineiden kestävästä käytöstä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kasvinsuojeluaineiden kestävästä käytöstä (U 75/2022 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Tove Jern, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Sonja Pyykkönen, ympäristöministeriö
- ylitarkastaja Sari Autio, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
- toimitusjohtaja Matti Peltola, Koneyrittäjät ry
- kasvinviljelyasiamies Mika Virtanen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Luonnonvarakeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Kasvinsuojeluteollisuus ry
- Metsäteollisuus ry
- ProAgria Keskusten Liitto ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Luomuinstituutti
- Ruokavirasto

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Pääasiallinen sisältö

Ehdotuksen I luvussa säädetään kemiallisten kasvinsuojeluaineiden käyttöä ja niistä aiheutuvia riskejä koskevien vähennystavoitteiden asettamisesta sekä vaatimuksista koskien kasvinsuojeluaineiden käyttöä, varastointia, myyntiä ja hävittämistä sekä levitysvälineitä. Lisäksi säädetään koulutuksesta ja tiedottamisesta sekä integroidun torjunnan täytäntöönpanosta. Ehdotusta sovelletaan kasvinsuojeluaineisiin kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009 2 artiklan mukaisesti.

Ehdotuksen II luvussa esitetään tavoitteet, joiden mukaan kasvinsuojeluaineiden käyttöä ja niistä aiheutuvia riskejä olisi vähennettävä EU-tasolla 50 prosenttia Pellolta pöytään - strategian mukaisesti. Jäsenvaltioiden tulisi kansallisessa lainsäädännössään asettaa sitovia tavoitteita, jotka voivat poiketa EU:n 50 prosentin tavoitteista. Poikkeusta koskevissa säännöksissä annettaisiin mahdollisuus ottaa huomioon vuoden 2011 jälkeen tapahtunut muutos sekä kasvinsuojeluaineiden käytön intensiteetti. Intensiteetillä tarkoitetaan kasvinsuojeluaineiden painotetun myyntimäärän jakamista käytössä olevalla maatalousmaalla. Lisäksi annettaisiin komissiolle mahdollisuus antaa suosituksia tavoitteiden korottamisesta ja julkaista tietoja edistymisestä tavoitteiden saavuttamisessa.

Ehdotuksen III luvussa kuvataan yksityiskohtaisesti, mitä kansallisten toimintasuunnitelmien tulisi sisältää. Jäsenvaltioiden tulisi vuosittain arvioida ja päivittää toimintasuunnitelmansa, sekä raportoida tästä komissiolle edistymis- ja täytäntöönpanokertomuksilla.

Ehdotuksen IV luvussa säädetään integroitua torjuntaa koskevista vaatimuksista ammattikäyttäjille. Siinä edellytetään, että ammattikäyttäjät pitäisivät kirjaa integroidusta torjunnasta ja riippumattomien neuvojien käytöstä. Kirjanpito tulisi viedä luvussa tarkoitettuun sähköiseen rekisteriin. Luvussa IV säädetään lisäksi integroitua torjuntaa koskevien viljelykasvikohtaisten säännöksiä hyväksymisestä ja valvonnasta. Ehdotuksen mukaan ammattikäyttäjien olisi noudatettava viljelykasvikohtaisia säännöksiä, jos sellaiset on tehty.

Ehdotuksen V luvussa esitetään vaatimukset, joiden mukaan ammattikäyttäjillä, jakelijoilla ja neuvoijilla olisi oltava koulutustodistus. Luvussa säädetään myös kasvinsuojeluaineiden ja levitysvälineiden käyttöä koskevista yleisistä vaatimuksista. Lisäksi luvussa säädetään kasvinsuojeluaineiden käytöstä herkillä alueilla, vesiympäristön ja juomaveden suojelusta, lentolevityksestä, varastoinnista, hävittämisestä ja käsittelystä sekä kasvinsuojeluaineiden käyttöä koskevasta neuvonnasta.

Ehdotuksen VI luvussa säädetään kasvinsuojeluaineiden myyntiä koskevista vaatimuksista. Luvussa esitetään myös kasvinsuojeluaineita koskevat tiedot, jotka olisi annettava ostajalle myyntihetkellä.

Valiokunnan lausunto MmVL 29/2022 vp

Ehdotuksen VII luvussa edellytetään, että jäsenvaltiot perustaisivat ammattikäyttäjille, neuvojille ja jakelijoille koulutus- ja sertifiointijärjestelmän. Luvussa säädetään myös riippumattoman neuvontajärjestelmän perustamisesta. Ehdotuksessa edellytetään, että jäsenvaltiot lisäisivät tiedotusta kasvinsuojeluaineisiin liittyvistä seikoista ja julkaisisivat keskeisiä tietoja verkossa. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi kerätä tietoja kasvinsuojeluaineisiin liittyvistä akuuteista ja kroonisista myrkytystapauksista.

Ehdotuksen VIII luvussa säädetään ammattikäytössä olevien kasvinsuojeluaineiden levitysvälineiden tarkastusta koskevista vaatimuksista. Siinä säädetään myös sähköisestä rekisteristä, johon olisi kirjattava tiedot kaikista ammattikäytössä olevista levitysvälineistä. Luvussa vahvistetaan ilmoitusvaatimukset, jotka koskisivat välineiden omistusoikeuden siirtoa tai käytöstä poistamista. Ehdotuksen mukaan levitysvälineitä tulisi tarkastaa kolmen vuoden välein ja tarkastusvaatimuksista voitaisiin poiketa tiettyjen levitysvälineiden osalta.

Ehdotuksen IX luvussa säädetään yhdenmukaistettujen riski-indikaattoreiden ja II-luvussa tarkoitettujen vähennystavoitteiden saavuttamisen laskemisesta.

Ehdotuksen X luku koskee hallinnollisia ja rahoitussäännöksiä. Nämä koskevat ilmoituksia komissiolle nimetyistä toimivaltaisista viranomaisista sekä seuraamuksia ja maksuja.

Ehdotuksen XI luvussa säädetään asetuksen nojalla annettavia delegoituja säädöksiä ja täytäntöönpanosäädöksiä koskevista edellytyksistä. Komissio voi antaa delegoituja säädöksiä liitteiden II-VI muuttamisesta. Nämä koskevat muun muassa kansallisten toimintasuunnitelmien sisältöä, kasvinsuojeluaineiden käyttöä koskevan koulutuksen aiheita, kasvinsuojeluaineiden levitysvälineiden tarkastusta ja harmonisoituja riski-indikaattoreita. Lisäksi komissio voi antaa delegoituja säädöksiä kasvinsuojeluaineiden ammattikäyttäjän integroidun torjunnan velvollisuuksista ja miehittämättömän ilma-aluksen lentäjän ja laitteen kriteereistä.

Ehdotuksen mukaan komissio voi myös antaa täytäntöönpanosäädöksiä vakiomallista kasvinsuojeluaineiden käyttökirjanpidolle, vakiomallista jäsenvaltioiden vuosittaisille tiivistelmille ja analyysille kasvinsuojeluaineiden käyttökirjanpitoon kertyneistä tiedoista sekä jäsenvaltioiden vuosittaisten myrkytystapauuskertomusten mallille.

Ehdotuksen XII luvussa kumotaan torjunta-aineiden kestävää käyttöä koskeva direktiivi 2009/128/EY ja säädetään asetuksen voimaantulosta ja soveltamisesta.

Liitteessä I säädetään menetelmästä, jolla laskettaisiin vuodeksi 2030 asetettujen vähentämistavoitteiden edistyminen. Liitteessä II säädetään tiedoista, joita jäsenvaltion olisi toimitettava komissiolle vuotuisissa edistymis- ja täytäntöönpanokertomuksissa. Liitteessä III luetellaan ehdotuksen 25 artiklassa tarkoitetun koulutuksen aiheet. Liitteessä IV säädetään käytössä olevien kasvinsuojeluaineiden levitysvälineiden tarkastuksesta ja tarkastuksessa tarkastettavista kohteista. Liitteessä V säädetään ilmoituslomakkeesta, jolla kasvinsuojeluaineiden levitysvälineen omistajan vaihtumisesta tai käytöstä poistosta olisi ilmoitettava sähköiseen rekisteriin. Liitteessä VI säädetään menetelmästä, jolla laskettaisiin yhdenmukaistetut riski-indikaattorit. Liitteessä VII säädetään ehdotuksen 43 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta vastaavuustaulukosta.

Valiokunnan lausunto MmVL 29/2022 vp

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä kasvinsuojeluaineita koskevien olemassa olevien ja valmisteilla olevien eri politiikkojen ja niiden tavoitteiden välistä koherenssia.

Valtioneuvosto kannattaa vahvasti toimia kasvinsuojeluaineiden käytöstä aiheutuvien riskien vähentämiseksi. Toimista päätettäessä tulisi huomioida jäsenvaltioiden erilaiset lähtötilanteet. Valtioneuvosto pitää tärkeänä integroidun torjunnan soveltamisen vahvistamista ja osana soveltamista tukee vähäriskisten kasvinsuojeluaineiden ja kemiallisten kasvinsuojeluaineiden vaihtoehtojen käytön edistämistä. Valtioneuvosto korostaa koulutuksen ja tiedottamisen tärkeyttä kasvinuojeluaineiden käytöstä aiheutuvien riskien vähentämiseen pyrkivässä toiminnassa.

Ehdotuksen säännökset kasvinsuojeluaineiden käytön ja muiden seurantatietojen (koulutus, neuvonta, levitysvälineiden tarkastus yms.) saatavuuden parantamisesta ovat periaatteessa kannatettavia. Ehdotuksen vaatimukset ovat hyvin laajat. Vaatimukset lisäisivät erityisesti kasvinsuojeluaineiden käyttäjien ja viranomaisten hallinnollista ja taloudellista taakkaa merkittävästi, joten säännösten soveltamisessa tulisi olla riittävän pitkät siirtymäajat. Vaatimusten laajuutta on myös syytä tarkastella ehdotuksen jatkovalmistelussa ja muutoinkin pyrkiä hallinnollista ja taloudellista taakkaa lisäävien vaatimusten rajaamiseen ehdotuksen tavoitteisiin nähden tarkoituksenmukaiselle tasolle.

Valtioneuvosto pitää uuden teknologian edistämistä ehdotuksen tavoin hyvin positiivisena, mutta huomauttaa, että maatalouden nykyisessä kustannuskriisissä Suomessa kasvinsuojeluaineiden käyttäjillä ei välttämättä ole taloudellisia mahdollisuuksia ottaa uutta teknologiaa käyttöön. Valtioneuvosto pitää ehdotukseen sisältyvää säännöstä miehittämättömillä ilma-aluksilla tehtävän kasvinsuojeluaineiden lentolevityksen mahdollistamisesta tietyissä rajatuissa tapauksissa positiivisena.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä vesien hyvän tilan saavuttamista ja sen ylläpitämistä sekä turvallisen juomaveden saatavuuden varmistamista.

Ehdotus antaisi mahdollisuuden EU:n yhteisen maatalouspolitiikan keinoin rahoittaa ehdotuksen edellyttämiä toimia viiden vuoden ajan. Valtioneuvosto pitää ajatusta hyvänä, mutta toteaa, että seuraavan ohjelmakauden suunnittelu on jo niin pitkällä, että käytössä oleva rahoitus on jaettu eikä sitä voida hyödyntää kasvinsuojeluaineiden käyttöä koskevan lainsäädännön toimeenpanon tukemiseen. Valtioneuvosto toteaa, että CAP-suunnitelmassa kasvinsuojeluaineiden käyttöä vähennetään muiden toimenpiteiden, kuten viljelykierron, avulla. Jos ehdotuksesta käytävät neuvottelut EU:ssa kestävät pitkään ja toimeenpano siirtyy yhteisen maatalouspolitiikan seuraavalle ohjelmakaudelle, tilanne voi olla toinen.

Valtioneuvosto voi hyväksyä yleisen tavoitteen kasvinsuojeluaineiden käytön määrällisestä vähentämisestä EU:n tasolla. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti komission ehdotuksen mukaisten kansallisten kasvinsuojeluaineiden käytön vähentämistavoitteiden asettamiseen. Vähentämistavoitteiden asettamisen valmistelussa olisi huomioitava huoltovarmuustekijät ja kasvinuojelun muuttuva tarve. Tavoitteiden kehitys tulisi ehdotuksen mukaan arvioida käyttäen karkeaa indikaattoria, joka perustuu vahvasti kasvinsuojeluaineiden myyntimääriin eikä siten kerro

Valiokunnan lausunto MmVL 29/2022 vp

riittävästi kasvinsuojeluaineiden aiheuttamista riskeistä. Kasvinsuojeluaineen hyväksymistä haakeva toimittaa hakemuksessaan laajan tietopaketin tehoaineesta, joten tietoa tehoaineen ominaisuuksista on olemassa EU:ssa. Indikaattori määritetään kertaamalla kasvinsuojeluaineen myyntimäärä painotetulla kertoimella, joka perustuu siihen tapaan, jolla kasvinsuojeluaineen sisältämä tehoaine on hyväksytty. Ryhmiä on neljä (vähäriskinen, normaali, korvattava aine, hyväksymätön aine). Tehoainetietojen huomioiminen vahvemmin indikaattorissa tukisi periaatetta tieteseen perustuvasta päätöksenteosta.

Lisäksi valtioneuvoston mielestä ehdotus ei vähentämistavoitteiden asettamisessa anna riittävästi mahdollisuutta ottaa huomioon jäsenvaltioiden erilaiset lähtötilanteet. Ehdotus antaa mahdollisuuden pienentää vähennystavoitetta ”historiallisiin tietoihin” perustuen, mutta tietoja EU-tasolla on vain vuodesta 2011 lähtien. Suomessa on olemassa kattava kasvinsuojeluaineiden myyntitilasto vuodesta 1953 lähtien. Suomessa suurimmat vähennykset kasvinsuojeluaineiden myynissä tapahtuivat 1980- ja 1990 -luvuilla, jonka jälkeen myynti on eurooppalaisittain katsoen pysynyt tasaisen alhaisena.

Ehdotuksen vähentämistavoitteiden tehtävä on ohjata jäsenvaltioita kohti Pellolta pöytään –strategian ja biodiversiteettistrategian kahden kasvinsuojeluaineita koskevan tavoitteen täyttymistä. Pellolta pöytään –strategia koskee maataloutta ja tavoitteiden tulisi siten koskea maataloudessa käytettäviä kasvinsuojeluaineita. Ehdotuksen mukaan tavoitteisiin tulisi kuitenkin sisällyttää kaikkien kasvinsuojeluaineiden, myös muualla kuin maataloudessa käytettävien aineiden, myynti. Kansallisia vähentämistavoitteita asetettaessa voisi huomioida jo tehdyt käytön vähennykset. Näissä laskelmissa kasvinsuojeluaineiden painotettu myyntimäärä jaetaan käytössä olevalla maatalousmaalla. Suomessa noin 75 prosenttia kasvinsuojeluaineiden myynnistä vastaa urea, joka on ainoastaan metsätaloudessa käytettävä kasvinsuojeluaine. Valtioneuvoston mielestä metsässä käytettävän aineen jakaminen tavoitekaaviossa peltoalalla ei ole tarkoituksenmukaista. Valtioneuvosto katsoo, että jäsenvaltiolle tulisi antaa mahdollisuus jättää vähentämistavoitteiden ulkopuolelle sellaiset kasvinsuojeluaineet, joita käytetään vain metsätaloudessa. Muilta osin kuin vähentämistavoitteiden osalta asetusehdotusta sovellettaisiin myös metsätaloudessa käytettäviin kasvinsuojeluaineisiin. Tällä hetkellä poikkeus koskisi juurikäävän torjuntaan käytettäviä urea- valmisteita.

Valtioneuvosto pitää asianmukaisena ehdotukseen sisältyvää toimivallan siirtoa komissiolle, jolla komissiolle annettaisiin valtaa antaa delegoituja säädöksiä ja täytäntöönpanosäädöksiä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä asetusehdotuksen taustasta ja tavoitteista

Komissio julkaisi 22.6.2022 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kasvinsuojeluaineiden kestävästä käytöstä. Ehdotuksella on tarkoitus korvata vuodesta 2011 lähtien voimassa ollut direktiivi torjunta-aineiden kestävästä käytöstä. Ehdotuksella pyritään vähentämään kasvinsuojeluaineiden käytöstä aiheutuvia riskejä ja vaikutuksia ihmisten terveyteen ja ympäristöön Pellolta pöytään -strategiassa esitettyjen tavoitteiden mukaisesti. EU:n alueella kasvinsuojeluaineiden kokonaismyynti on vuosina 2011—2020 pysytellyt varsin vakaasti suunnilleen

Valiokunnan lausunto MmVL 29/2022 vp

350 000 tehoainetonnissa vuodessa. Neljän suuren EU:n jäsenmaan eli Saksan, Espanjan, Ranskan ja Italian kasvinsuojeluaineiden myynti on kattanut noin kaksi kolmasosaa koko EU-alueen myynnistä. Samat maat ovat myös EU:n suurimpia maataloustuottajia, ja noin puolet EU:n viljelystä maa-alasta sijaitsee näissä maissa. EU:n sisällä kasvinsuojeluaineiden myynnin kehityksessä on suuria jäsenmaakohtaisia eroja. Esimerkiksi Tšekissä, Portugalissa ja Tanskassa myynti on tarkastelujakson aikana laskenut yli 20 prosenttia, kun se esimerkiksi Itävallassa, Saksassa ja Ranskassa on noussut. Suomessa pääasiassa maa- ja puutarhatalouteen tarkoitettujen kasvinsuojeluaineiden myyntimäärä on asettunut viime vuosina reilun 1 500 tehoainetonnin tietämille, mikä vastaa alle puolta prosenttia EU-alueen kokonaismyynnistä. Suomessa kasvinsuojeluaineiden myyntimäärät ovat yleisesti ottaen laskeneet selvästi 1980- ja 1990-lukujen huippuvuosista jo ennen edellä mainitun tarkastelujakson alkua eli vuotta 2011. Haitallisimpia aineita on poistunut käytöstä ja valmisteiden ympäristörajoituksia on tarkennettu 2000-luvun alun jälkeen. Glyfosaatin myyntimäärä on kuitenkin kasvanut tasaisesti 1970-luvulta lähtien.

Pelloilta pöytään -strategiaan sisältyy tavoite kasvinsuojeluaineiden kokonaiskäytön ja niistä aiheutuvien riskien sekä tavanomaista haitallisempien kasvinsuojeluaineiden käytön vähentämisestä 50 prosenttia nykyisestä vuoteen 2030 mennessä. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tätä tavoitetta EU:n tasolla kannatettavana, kuten se on todennut jo Pelloilta pöytään -strategian käsittelyn yhteydessä antamassaan lausunnossa (MmVL 18/2020 vp — E 83/2020 vp). Kasvinsuojeluaineiden käytön vähentämistavoite kannustaa kestävämpiin viljelyratkaisuihin ja vähentää osaltaan ympäristön kemikalisoitumista. Ympäristön kemikalisoitumisella on suora yhteys luontokatoon ja vesien tilaan. Myös pölyttäjäkadon taustalla vaikuttaa hyönteisten elinympäristöjen katoamisen lisäksi ympäristön kemikalisoituminen ja erityisesti kasvinsuojeluaineiden käyttö. Kasvinsuojeluaineiden vaikutuksista pölyttäjiin saadaan jatkuvasti uutta tutkimustietoa. Valiokunta toteaa lisäksi, että Euroopan maatalous on hyvin riippuvaista kasvinsuojeluaineista ja niiden valmistuksessa tarvittavista kemikaaleista, ja tätä riippuvuutta on tärkeää hallitusti vähentää. Valiokunta pitää tärkeänä, että asetusehdotuksen jatkovalmistelussa otetaan kattavasti huomioon huoltovarmuustekijät.

Valiokunta korostaa, että kasvinsuojeluaineiden käyttö maataloudessa perustuu todettuun tarpeeseen, ja kasvinsuojelulla varmistetaan sekä määrältään että erityisesti laadultaan hyvä sato. Tehokkaasti yhteyttävä ja terve kasvusto käyttää lisäksi maassa olevat ravinteet tehokkaasti hyväkseen, mikä on ympäristön kannalta tärkeää. Kasvinsuojeluaineiden käyttötarve vaihtelee vuosittain erityisesti kasvukauden sääolosuhteiden, viljeltävien kasvien ja vallitsevan tuholaispaineen mukaan. Suomessa kasvinsuojeluaineiden käyttö perustuu integroidun, kestävän kasvinsuojelun periaatteisiin, ja kemiallisten kasvinsuojeluaineiden käyttö on jo nyt alhaisinta tasoa EU-maista. Viljelijät ovat suorittaneet kasvinsuojeluaineiden käyttöön liittyvän tutkinnon viiden vuoden välein vuodesta 1995 alkaen, ja kasvinsuojeluruiskut on testattu säännönmukaisesti. Vastaavasti viljelijät ovat vuodesta 1995 alkaen kirjanneet käyttämänsä kasvinsuojeluaineet jatkuvasti tarkentuneisiin lohkomuistiinpanoihin. Muistiinpanoista käyvät ilmi muun muassa käytetty valmiste, käyttömäärä ja kohde, peruste kullekin kasvinsuojelutoimenpiteelle sekä tietyissä tapauksissa myös sääolosuhteet. Kasvinsuojeluaineiden käytöstä aiheutuu viljelijälle merkittäviä kustannuksia ja työtä, mistä syystä käyttöä harkitaan tarkkaan. Kasvinsuojeluaineiden käyttömäärien vähentäminen alle suositusrajojen lisää merkittävästi resistenssiriskin syntyä niin rikkakasvi-, tauti- kuin tuholaispopulaatioissa. Varteenotettavia vaihtoehtoja korvata kemiallinen kasvinsuojelu ei käytännössä ole olemassa kaikkiin tilanteisiin. Valiokunta katsoo, että edellä luetellut kasvin-

Valiokunnan lausunto MmVL 29/2022 vp

suojeluaineiden tarpeeseen, käyttöön ja olemassa oleviin käytön rajoituksiin liittyvät tekijät tulee ottaa huomioon suunniteltaessa uusia rajoituksia kasvinsuojeluaineiden käytölle.

Valiokunta korostaa, että asetusluonnoksella on merkittäviä vaikutuksia alan toimijoihin. Asetusluonnoksen perusteella kasvinsuojeluaineiden käyttäjille tulisi huomattavasti uusia velvoitteita ja hallinnollinen taakka kasvaisi. Kasvinsuojeluaineiden käytön rajoittamisesta aiheutuvat taloudelliset vaikutukset vaihtelevat eri viljelykasvien ja eri kasvintuhoojien osalta, sillä kustannuksiin vaikuttavat vaihtoehtoisten toimenpiteiden olemassaolo ja näiden aiheuttamat kustannukset. Erityisesti korkeiden tuotantokustannusten kasvien, kuten avomaavihannesten ja muiden erikoiskasvien, viljelyssä viljelyn riskit ja satotappiot kasvavat viljelijän näkökulmasta liian suuriksi, ellei toimivia kasvinsuojeluratkaisuja ole käytössä. Vuosittain vaihteleva kasvintuhoojapaine ja viljely-ympäristö tarkoittavat, että vaikutukset eivät ole samanlaisia eri vuosina ja eri tiloilla. Myös viljelyn intensiteetillä ja laajuudella sekä viljelijän osaamisella on merkitystä. Asetusehdotuksessa esitetty vuositason aktiivinen raportointi ei ole perusteltua tilanteessa, jossa kasvintuhoojien määrä vaihtelee. Hallinnollisen taakan ehkäisyn näkökulmasta tulee myös huolehtia, että viljelijälle ei aseteta velvollisuuksia kirjata samoja asioita useaan kertaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että asetusehdotuksen vaikutuksia sadon laatuun ja määrään, viljelijöiden tulonmuodostukseen, ruokaturvaan sekä ympäristön tilaan arvioidaan vielä tarkemmin. Lisäksi tulee ottaa huomioon, miten vähennystavoitteet vaikuttavat eri tuotantosuuntien kannattavuuteen ja tuotantomäärien kehitykseen.

Kasvinsuojeluaineiden käytön vähentäminen edellyttää muutoksia viljelyjärjestelmissä, kuten viljelyn monipuolistamista, viljelykiertoja ja erilaisia muokkausmenetelmiä. Valiokunta katsoo, että hallinnolliset velvoitteet ja valvonnan lisääminen eivät ole tehokkaimpia keinoja kestävien viljelymenetelmien omaksumisessa. Koska viljelijät ovat avainasemassa kasvinsuojeluaineiden turvallisessa käytössä, heidän osaamistaan tulee kehittää alan tutkimuksen, koulutuksen ja tiedonvälityksen keinoin. Muuttuvassa ilmastossa kasvintuhoojien hallinta voi vaikeutua, minkä vuoksi kaikki mahdollisuudet uuden ja olemassa olevan teknologian hyödyntämiseen on käytettävä. Esimerkiksi asetusehdotuksessa mainittu kasvinsuojeluaineiden levitys miehittämättömillä lentoaluksilla eli käytännössä drone-levitys on tulevaisuuden kasvinsuojelutekniikkaa ja mahdollistaa täsmätorjuntien tekemisen ja myös pienemmät haitat ja kulkeutumisen ympäristöön. Kasvinjalostuksen rooli korostuu jatkossa entistä enemmän, jotta kasvinsuojeluaineiden käyttöä voidaan tarkentaa ja vähentää. Valtioneuvoston kannassa korostetaan koulutuksen ja tiedottamisen tärkeyttä kasvinsuojeluaineiden käytöstä aiheutuvien riskien vähentämiseen pyrkivässä toiminnassa. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja katsoo, että viljelijöiden raportointivelvoitteiden ja hallinnollisen taakan lisäämisen sijaan tulee panostaa käytännönläheisen ja räätälöidyn neuvonnan ja opastuksen tarjoamiseen viljelijöille.

Metsätuhojen torjunta ja urean käyttö Suomessa

Suomessa merkittävä erityispiirre kasvinsuojeluaineiden käytössä on urean asema metsätuhojen torjunnassa. Urea kattaa noin 75 prosenttia kaikesta kasvinsuojeluaineiden myynnistä Suomessa, mutta sitä käytetään ainoastaan metsätaloudessa. Urean käytön taustalla on kansallinen metsätuhojen torjuntaa koskeva lainsäädäntö, sillä Suomessa juurikäävän torjunta on lakisääteisesti välttämätöntä sulan maan aikaisten metsänhakkuiden yhteydessä. Juurikäävän torjuntaa edellytetään myös metsäsertifiointijärjestelmissä. Poimintahakkuihin perustuva jatkuva kasvatus tuottaa juu-

Valiokunnan lausunto MmVL 29/2022 vp

rikäävälle optimaaliset olosuhteet, mistä syystä juurikäävän tehokas torjunta korostuu erityisesti jatkuvaan kasvatukseen perustuvassa metsänkasvatuksessa. Suomessa juurikäävän torjuntaan hyväksytyjä tehoaineita ovat tällä hetkellä ainoastaan urea ja harmaaorvakkasienen itiöt. Viranomaisten selvitysten mukaan urean käyttö on merkittävästi yleisempää kuin harmaaorvakkasienten itiöitä sisältävän valmisteiden. Tärkeimpinä syinä urean laajalle käytölle ovat hinta, aineen käyttömukavuus ja toimivuus Suomen talvisissa ulko-olosuhteissa. Toisin kuin pääosaa kasvinsuojeluaineista, ureaa ei ole kehitetty tuhoamaan torjuttavia eliöitä, vaan urea estää itiötartunnan leviämisen, eikä urea näin ollen ympäristövaikutuksiltaan ole verrattavissa muihin kemiallisiin kasvinsuojeluaineisiin. Urean ympäristövaikutukset liittyvät sen sisältämään tyypeen ja vesistöjä rehevöittävään vaikutukseen, mistä syystä ureaa käytettäessä on jätettävä vesistöön vähintään kymmenen metriä leveä suojakaista. Maa- ja metsätalousvaliokunta on metsätuholain muutosesitystä käsitellessään korostanut, että mahdollisuus urean käyttöön on juurikäävän kustannustehokkaan ja toimivan torjunnan kannalta tärkeä (MmVM 16/2021 vp — HE 156/2021 vp). Lisäksi valiokunta on pitänyt tärkeänä, että niin EU:n tasolla kuin kansallisesti selvitetään jatkossa myös mahdollisuuksia vaihtoehtoisten kasvinsuojeluaineiden käyttöön ja edistetään tähän liittyvää tutkimusta ja kehitystyötä.

Pelloilta pöytään -strategia koskee ruoantuotantoa ja maataloutta, ja valiokunnan näkemyksen mukaan strategian tavoitteiden tulee siten koskea nimenomaan maataloudessa käytettäviä kasvinsuojeluaineita. Asetusehdotuksen mukaan tavoitteisiin tulisi kuitenkin sisällyttää myös muualla kuin maataloudessa käytettävien aineiden myynti. Asetusehdotuksen tavoitteiden toteutumisen seurannassa käytettävä indikaattori perustuu kasvinsuojeluaineiden tehoaineiden myyntimääriin. Tehoaineet on jaettu neljään kategoriaan, joilla on erilaiset painokertoimet. Indikaattorin arvo on tehoaineiden painotettu myyntimäärä jaettuna kyseisen jäsenmaan peltoalalla. Indikaattorissa huomioidaan metsätaloudessa käytettävän urean myyntimäärä kasvinsuojeluaineissa, vaikka sitä käytetään vain metsissä eikä pelloilla. Valiokunta katsoo valtioneuvoston kannan mukaisesti, että jäsenvaltiolle tulee antaa mahdollisuus jättää vähentämistavoitteiden ulkopuolelle sellaiset kasvinsuojeluaineet, joita käytetään vain metsätaloudessa. Peltoviljelyssä ureaa käytetään lannoitteena, eikä sitä lueta kasvinsuojeluaineeksi. Metsätuhojen torjunnassa käytettävää ureaa ei tule laskea mukaan määritettäessä peltoviljelyä koskevia kasvinsuojeluaineiden indikaattoreita. Maa- ja metsätalousministeriön tulee selvittää mahdollisuutta muuttaa urean luokittelutapaa kasvinsuojeluaineena myös kansallisesti.

Valiokunta nostaa metsätaloudessa käytettävien kasvinsuojeluaineiden osalta lisäksi esiin, että asetusehdotukseen sisältyvä vaatimus kasvinsuojeluaineen levittäjätkutunnuksesta ei ole puunkorjuussa tehtävässä juurikäävän torjunnassa perusteltu. Juurikäävän torjunta on metsässä luonnon tuotteilla eli urea- tai harmaaorvakkaliuoksella tehtävää yksinkertaista ja pitkälle automatisoitua täsmälevitystyötä, joka suoritetaan hakkuutyön yhteydessä. Levitystyön tekijäkään ei altistu aineelle levitystyön aikana. Puunkorjuuyrittäjille vaatimus kasvinsuojeluaineen levittäjätkutunnuksesta merkitsisi runsaan 2 500 hakkuukoneenkuljettajan kouluttamista asetusehdotuksen mukaisilla viiden vuoden jaksoilla. Koko toimialalle syntyisi tästä satojen tuhansien eurojen kustannus. Juurikäävän levitykseen on kehitetty myös omavalvontamenetelmä riittävän laadukkaan työn tuloksen saavuttamiseksi, ja työtä valvotaan siis jo nykyisin. Torjuntatyö tehdään samalla laitteistolla, jolla metsän hakkuu ja katkottujen pölkkyjen mittaustakin tehdään. Laitteiston on oltava kunnossa, jotta sillä voidaan tehdä tulosta, eikä laitteistojen erilliselle testaukselle kasvinsuojeluaineiden käytön valvomiseksi ole tarvetta.

Valiokunnan lausunto MmVL 29/2022 vp

Lopuksi

Valiokunta toteaa, että asetusehdotuksen kannatettavista tavoitteista huolimatta on esitettyjen keinojen oikeasuhtaisuutta suhteessa saatavaan ympäristöhyötyyn syytä vielä arvioida tarkemmin. Kasvinsuojeluaineiden käytön vähentämisestä syntyvät positiiviset ympäristövaikutukset ovat suurempia alueilla, joilla kemiallisten kasvinsuojeluaineiden käyttö on pidempään ollut runsasta. Valiokunta katsoi Pelloilta pöytään -strategiaa koskeneessa lausunnossaan (MmVL 18/2020 vp — E 83/2020 vp), että mahdollisuuden poiketa kansallisesti strategiassa asetetuista prosentuaalisista vähennystavoitteista jäsenvaltioiden erilaisten lähtötilanteiden huomioon ottamiseksi tulee koskea ensisijaisesti niitä tilanteita, joissa maan lähtötilanne on EU-maiden yleistä keskiarvoa parempi. Suomessa kasvinsuojeluaineiden ympäristövaikutukset ovat eurooppalaisessa vertailussa vähäisiä, mikä johtuu maatalousmaan pinta-alan pienestä osuudesta sekä kasvinsuojeluaineiden verrattain vähäisestä käytöstä peltohehtaaria kohti. Asetusehdotuksen mukaiset vähentämistavoitteet Suomelle olisivat komission esittämän laskelman mukaan kemiallisten kasvinsuojeluaineiden käytön ja riskien osalta 53 prosenttia ja vaarallisempien kasvinsuojeluaineiden käytön osalta 41 prosenttia. Jos kemiallisia kasvinsuojeluaineita koskeva tavoite laskettaisiin jättäen pois metsätaloudessa käytettävät urea-almisteet, olisi tavoite 43 prosenttia eli kymmenen prosenttiyksikköä alhaisempi. Valiokunta katsoo valtioneuvoston kannassa todetun mukaisesti, että ehdotus ei vähentämistavoitteiden asettamisessa anna riittävästi mahdollisuutta ottaa huomioon jäsenvaltioiden erilaisia lähtötilanteita. Valiokunta pitää välttämättömänä, että vähentämistavoitteiden laskentatapaa kehitetään ja erityisesti metsätaloudessa käytettävän urean osalta löydetään edellä kuvatulla tavalla Suomen olosuhteet huomioon ottava ratkaisu.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 10.11.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Mikko Kärnä kesk (osittain)
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd (osittain)
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Arto Satonen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

9

valiokuntaneuvos Tuire Taina